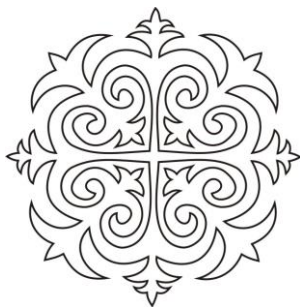

Сүйүмкан Абдырахман кызы

Шан
дүйнөм

Ош — 2012

УДК 821.51

ББК 84 Ки 7-5

А 13

А 13

**Сүйүмкан Абдырахман кызы
Жан дүйнөм: Ош 2012; 44 б.**

ISBN 978-9967-03-838-7

Жаш таланттуу кызыбыз Сүйүмкан Абдырахман кызынын, "Жан дүйнөм" аттуу ыр жыйнагы Москва шаарында түзүлгөн "Нур" көп тармактуу компаниясынын башкы мүдүрү Багытбек Бапанов негиздеген, "Москва кайрыктары" поэзия клубунун мүчөлөрү талкууга алышып, басууга сунушталды. Бир ышкыбоздорунун кеңири аудиториясына арналат.

А 470230020012

ISBN978-9967-03-838-7

УДК 821.51

ББК 84 Ки 7-5

© Абдырахман кызы С., 2012

Алгы сөз

Адам заты жашоо тиричилигибизде күндөлүк өтүп жаткан, кайталангыс сонун күндөрдө, чыгармачылыктын сыйкырдуу керемети албууттанып, жаши талантты шыктандырып турган чагы. Мекендештерибиз улуу орус жергесинде, эркин учкан Ала барчынга окшоп шумкуй албаса да, өз туулган жерин, киндик кан тамган асыл турагын, сагынып, куса болуп жан дүйнөсүн сиздерге арнап, карегинен жалын чачып турган Сүйүмкан Абдырахман кызынын чыгармачылыгында таза ойду, турмуштагы чындыкты, поэтикалык көркөм ой-жүгүртүүлөрдү байкоого болот. Айрыкча адамдын ичине толгон заар арман, жалгыздык сезимдерин аз да болсо окурмандарга жеткирүүгө далалаттанган.

Акын кызга албан чыгармачылык ийгилик, чын дилимден каалап кетээр элем.

Кыргыз улуттук адабиятына, жана поэзиясына мындан ары сапаттуу чыгармаларды жарата берүүңө тилектешимин.

**«Нур» көп тармактуу компаниясынын башкы директору
«Нур» реклама гезитинин ээси Багытбек Бапанов.**

Жан дүйнөм

Шайдан жердин кулуну,
Абдурахман кызымын.
Эхтибар апам төрөгөн,
Экөөнүн тунук уузумун.

Бала көрбөй он жылга,
Кусадар болуп ноюптур.
Алладан берген ырымга,
Агамды Кудайберди коюптур.

Сүйүнчү багы ачылып,
Бек боолоп дагы ашыгып.
Сүйүнүп турган ата-апам,
Сүйүмкан деп аташкан.

Ошол, Сүйүмкан кызы мен болом,
Эл- жерди сүйүп ойгоном.
Ыр сапка курап энчилеп,
Талпынып канат толгоном

Сүйүү жазы апа-атамды көгөртүп,
Бүчүр алдым кучагында төрөлүп.
Алдейлешип желпилдешип бөпөлөп,
Арнай өстүм, ак бешикке бөлөнүп.

Мына ошондон сүйүү сиңип боюма,
Жакшы көрөм апа-атамды оюмда.
Өтсө дагы апакемди сүйөмүн,
Эскергенде жаткансыймын койнунда.

Жалгыз кыз деп агатайым бир боорум,
Мени сүйүп жандан артык көргөнүм.

Жаш кезимде жан жыргатып эркелеп,
Бул жашоодо менин алгач өрнөгүм.

Бутактагы балапандай чурулдап,
Булдурашып тили таттуу ыр ырдап.
Айылымда бала чакта бир өскөн,
Сагынычтуу сүйүүм курбу ызылдак.

Кайда болсом карегимден кетпеген,
Бул айылда не деген күн өтпөгөн.
Шайдан деген айылым бар сүйүүмдө,
Жаш чырпыктай жаштар өсүп көктөгөн.

Айылымда ак сакалдуу кары бар,
Ак элечек чоң энебиз дагы бар.
Батаңардан кагылайын карылар,
Силер барда ырыс кешик дагы бар.

Атак- даңктуу элге башы көрүнгөн,
Эли үчүн эмгек нуру төгүлгөн.
Агалар бар көрөңгөсү айылдын,
Намыс үчүн коркпойт ажал өлүмдөн.

Балалыктын кунар изи калыптыр,
Билим алып бир уяда талпынып.
Классташтар кайдасыңар каралдым,
Сүйүп турам, күйүп турам сагынып.

Асыл баштуу агай- эжей жөнүндө,
Айтып бүткүс кымбат сиңген сөөгүмө.
Эмгегинер текке кеткис улуу урмат,
Кандай адам билим алмак өзүнчө.

Кыргыз десе кыргыйектей чабыттап,

Эр жигит бар өз абийрин аныктап.
Көрөсүнөр бизден чыгат келечек,
Унутулгус эсте калаар тарыхтан.

Кымча белдүү эр жигитти сүйгүзгөн,
Тамшандырып тымызын ич күйгүзгөн.
Кызыбыздын жөпжөнөкөй кыялы,
Нан ооз тий деп, чайын берип үйүбүздөн.

Эжелерим элпек жүрүп көркүндө,
Кадыр тутуп журт намысын төркүндө.
Эже көрүп сиңдилери чамынат,
Менин журтум менин айылым өркүндө.

Жеңелер бар төрт бурчунан кыргыздын,
Конок келсе ала келип ырысын.
Кудалар бар сыйлуу конок болушуп,
Тоодон келет көтөрүнүп кымызын.

Ай жеңелер, кызга байыр жеңелер,
Кызыңармын колубуздан не келээр.
Кыз бактысы жакшы жеңе колунда,
Сыймыктуусуң орун басар энелер.

Менин туулуп шандуу өскөн айылым,
Айта берсе түгөнгүс ко, байлыгың.
Көчөлөрүң менин изим баспаган,
Жери барбы билгим келет дайынын.

Мына эми кусаланып жете албай,
Куу кагазды ээрчип алып кете албай.
Сүйүп жашайм бир өзүңдү унутпай,
Сен да мени унутпачы, тумардай.

Жигит сүйүп жашар сезим канганда,
Кайттым окшойт канаттарым талганда.
Ошентсе да, сүйүп жашайм башкача,
Тунгуч сүйүүм, өз айылым Шайданда.

Далай жигит мага карайт көз артып,
Чын сүйүүгө жетпей калып жол тартып.
Анан кантип ак сүйүүгө ишенем,
Бири сүйсө, бири сүйбөй сөз чарпып.

Мезгилдерди токтот, алга шашпачы,
Бизге берген чын жашоону актачы.
Сүйүп жаша баары бирдей адамзат,
Бул өмүргө, из калтырып барктачы.

Менин изим калды окшойт баракта,
Баардыгыңды сүйүп жашайм тарапта.
Убакыт бар, бул жашоодо шашабыз,
Бир убакта баары бизден калат да.

Сүйүп жаша, элинди да, жериңди,
Сүйүп жаша бар арнаган кезиңди.
Бирок билем, күтүп турбайт убакыт,
Өчүрбөгүн сенде турган сезимди.

Жан дүйнөмдө, каным менен биригип,
Калдым окшойт өмүрүмө сиңирип.
Бир саптарым эстеликке калтырам,
Элим үчүн, жерим үчүн тигилип.

Алтыным апа

Оо, Жараткан, жанчкандай оор денемди,
Алып кеттиң, колдо турган энемди.
Дүйнөдөгү кымбат туткан адамга,
Тостуң ороп торго айланган желеңди.

Алыстадым, аскалардан куланып,
"Апа"-деген сөз мен үчүн уланып.
Айрымам жок, кансыраган кийиктен,
Коё аламбы, тагдырымдан кун алып.

Бир өзүңдү болсом эгер сагынаар,
Сүйкүм жүзүң кайдан издеп табылаар.
Сага болгон сагынычым кусалуу,
Мүрзөңдөгү ыйым менин жаңыраар.

Бар жанымдан бөлүнгөнсүп турамын,
Өкүнүчтүү саптан десте сунамын.
Өз каныңдай медеп тутуп кабыл ал,
Ал саптарды көз жашымдан курадым.

Эңсөө толгон жокто ырым эстелик,
Жашоо ушул, бир ээрчишип кетпедик.
Изинди улап баскан жолдон кыйналам,
Мен да, сиз да, тилектерге жетпедик.

Атакем

Алыста кызыңды ата сагындыңбы?
Сар-санаага, түркүн ойго багындыңбы?
Менин да, башка салган тагдырым бар,
Кабарым жок, капаланып таарындыңбы?

Капаланба, атаке, мен аманмын,
Күндө ойлоп, мен да сени сагынамын.
Кудайдан куттуу күнү тилек тилеп,
"Кубаттуу өмүр бер!"-деп, жалынамын.

Бактыма, бар бол менин атакем сен,
Жашаймын сен бар деген демим менен.
Кубатым болчу ата чарчаганда,
Элесиң эстейм ысык мээрим менен.

Атаке айлар өтөөр, жыл да өтөөр,
Буйурса жолугушуу күн да келээр.
Жаныңыз бир учугу, мен деп жашайт,
Сеземин, мен түшүнөм акыл жетээр.

Атаке сизге арнап тилегеним,
Билесиз менин жаным бир экенин.
Бактыма болсоң экен касиеттүү,
Жаныңа тилейм сандын жүз эсебин.

Жаз келди

Жаз көктөмдө, жашыл бантик байланып,
"Жаз келди!"-деп турна учуп айланып.
Жаздын жытын билгизгенсип байчечек,
Жайнап чыкты, жер бетине баш багып.

Дарактар да, бүчүр алып жанданды,
Жашыл чапан кийүүгө бүт камданды.
Башка куштар карап чабалакейге,
Уя салган усталыкка таң калды.

Шамал жүрсө, жийде гүлү жыттанат,
Жаз жарышта жан тынбаган бүт тарап.
Ушул жазды уурдап алып кетүүгө,
Алды жакта кол булгаган күз барат...

Май айы

Майрамга бай айы,
Жадырып сулуу жаз айы.
Көңүлүңдү көккө көтөрөт,
Кызгалдак жайнап, баш айы.

Оролтуп түркүн гүлгө окшоп,
Ооматтуу майда сулуу күн.
Ордолуу Москва шаары,
Жеңишке жеткен улуу күн.

Ушул жерде биздин да,
Ата-бабабыз кан төккөн.
Кара ниеттүү душмандан,
Канчасынын көзү өткөн.

Эли үчүн окко түз карап,
Көкүрөгүн көзөткөн..
Дүйшөнкул деген баатырбар,
Танк алдында көзү өткөн.

Эй, Россия

Эй, Россия эне болор бекенсиң,
Алыкулдун ырынча бар экенсиң.
Баалай барктап биле турган адамга,
Сен боорукер, сен мээримдүү мекенсиң.

Ырыскысын терип кетти канчалар,
"Келбеймин",-деп кайтып келгениң да бар.
Бакыт жолун таап кетти бирөөлөр,
Жаман жолго басып кетти айрымдар.

Татаалдыктын жолун бирөө жеңе албай,
Ачуу сууну дос кылган бар өлө албай..
Өз баласын өз жубайын көзгө илбей,
Сойкуларды ээрчиген бар көп алдай...

Мекендеш айт, күнөөлүү Россиябы?
Жок, жок өзүң күнөөлүүсүң, туурабы?
Жакшы менен жаманды ылгап басып кет,
Жашоонун бар али калыс сынагы.

Апакемди эңсеймин

Алтыным апа ар убакта сизди эстеймин,
Зар болуп сизге бир көрсөм деп эстеймин.

Сагынамын жүрөгүмдөн эзилип,
Таарынамын кудайыма кектенип.

Неге сизди менден эрте айрыды экен,
"Апа" деген сөздөн эрте калдым экен.
Кимдир бирөө жанымда "апа" десе,
Сыздап кетип, эстен кетип издеймин.

Апа сиз менден алыс болсоң дагы,
Ар убак көз алдымдан кетпейсин.
Тун уйкумда көрсөм сизди тушүмдө
Ушул чындап болсо экен деп эңсеймин.

Эңсесемда зар болуп ыйласам да,
Билем мындай кайтып болбосун.
Өзү жаратып өзү алган жарыктан,
Сурансам да кайрып бербейт кудайым.

Ай апаке, жаткан жериң жайлуу болсун,
Топурагың торколуу жумшак болсун.
Ар убак куран окуп оомин деймин,
Сиз дагы ак батаңыз берсеңиз болду.

Аккан суу

Таштан ташка урунуп
Тоо башынан аккан суу,
Шылдыраган үнү менен
Музыкадай угулуп,
Ар бир жанга жаккан суу.
Өрөөн өрөөн аралап,
Ылдый көздөп аккан суу.
Чаңкап турсаң так этип,
Чаңкоо баскан аккан суу.
Канча белди аралап,
Айылыңа агып келген суу.
Жүзүңдү жуусаң сергитип,
Жүрөгүңө жаккан суу.
Билсең анын кадырын
Бир күнсүз да жашоо жок,
Өлгөндө да ошол суу
Бүт денеңди жууп берет.

Жашоо

Жашоого өмүр жар болуп,
Тагдырга сыйбай тар болуп.
Табышмактуу бул жашоо,
Жашай берет бар болуп.

Бул табышмактуу жашоодо,
Кимдер жашап өтпөгөн
Таттуу ачуу арабасын
Кимдер гана түртпөгөн.

Жаралган соң жарык жашоого,

Жакшыланып өмүр сүрүп өтөбүз.
Карбаластап сурап калса жаныңды,
Башты ийип бир кайрылбай кетербиз.

Жашоо жомок сырын ача билүүгө,
Эмгектенүү талап коюуп күнүгө.
Тынччылыкта элим аман болсунчу
Мен жашаймын күндөн-күнгө сүйүнө.

Армандатып алсыратып алыңды,
Чабалактап толкун уруп жаныңды.
Жашоо кээде мүңкүрөтүп адамды,
Кош тамырдан бууп коёт жаныңды.

Кантсе дагы жашоо кереметисиң,
Өмүрүмдүн жаш дүйнөмдүн кечисиң.
Арманымдан аша чаап сөз айтсам,
Жаратканым суранарым кечирсин.

Аяшым Бакытка досум Жазгүлгө

Ынтымакта бирге жашап келдиңер,
Ырыскынын, берекесин тердиңер.
Ыкыбалдуу ыр саптарын арнаймын,
Ыргыштаган жорго болуп желдиңер.

Жашоо кызык, мезгил өтүп билинбей,
Ай жылдарым, көз ирмемде дирилдей.

Силер менен, бирге болуп келемин,
Бакыт, Жазгүл, жакшы көрөм дилимдей.

Өмүр менде, өтөт неге ылдам бат,
Жуурулушпай сууй түштү, сый-урмат.
Ар кимибиз көр тиргилик кул болуп,
Достор менден, мен достордон ыраактап.

Бакыт, Жазгүл, өмүр татаал сынактап,
Күбө болуп келемин мен, чын актап.
/й- бүлөөдө, тынчтык тилеп келемин,
Мени сыйлап, жүргөнүңөргө ырахмат.

Кыз уулуңардын, ден соолугун тилеймин,
Бакыт багын, мен силерден билээрмин.
Кайда болсок амандашып жүрөйлү,
Бир боор болдум, силер менен бир элмин.

Жакшы досум, Жазгүл болду өмүрдө,
Кыйналганда, жардам кошот көңүлгө.
Карегинден, кабагыңдан түшүнөм,
Мен сен үчүн, даяр турам төгүлүп.

Жаз гүлүндөй, досуң барбы жыттаган,
Жаздыгыңда, сени менен уктаган.
Досторумдун алды болдуң жан биргем,
Жазгүл мага, мен Жазгүлгө суктанам.

Классташтар

Ак мектептин босогосун аттадык,
Биз "а"- класс деп аталып
Алгач алиппени ачып,
Алфавитти жаттадык.

Энебиздей мээримин төккөн эжей,
Эрежени жаттаты баарыбызга бирдей.
Муундатып окутуп ар бир сөздү,
Адамдык акыл жолго салган эжей.

Балапандай кезден бир болуп,
Бир уяга баарыбыз бир конуп.
Балалыктын бактылуу күндөрү,
Ошол уяда калып кетти оролуп.

Мезгил өтүп акыл тартып чоңюуп,
Бой жетилип балапандар торолуп.
Алтындай балалыктан ойгонуп,
Уябыздан учуп кеттик куш болуп.

Көз ирмемде арадан он жыл өтү,
Бирок бизде жолугушуу болбоду.
Ар кимибиз жүрөбүз ар бир жолдо,
Турмуштун тизгинин тартып колдо.

Ар бир минут өтөт экен окшошуп,
Ар бир күндөр кетет экен коштошуп.
Ар бир мезгил өтсө дагы ыраактап
Бирок чиркин классташтар
Сезимдерде жашайт экен достошуп.

Серээ жайлоосундагы Көлкупан Ата

Серпилтип адамдарды өзүнө тартып,
Салкын жел менен ал сырын ачып.
Сыйкырдуу бул серээ жайлоосунда,
Көлкупан - Ата турат көркүн ачып.

Аркайган аскалары асман тиреп,
Кыйкырсаң жаңырыкка кулак желет.
Онтолоп онтомодон ашып барсаң,
Канчалаган күнөөлүрүң кечирилет.

Көл турат, көпкө сырын оңой ачпай,
Көк жүзүн, көч келген жакка буруп.
Бул көлдүн ыйыктыгын бийик тутуп,
Көптөгөн элдер келет сыйынышып.

Күн дагы көлгө нурун чачып ,
Жүзүнөн сүйүп тургансыйт.
Сыйынгансып көлгө ал дагы,
Ыйык суусунан жуткансыйт.

Көк суудан сузуп алсаң колуна,
Көк жүзү ак жүздүүгө бурулат,
Тамшанып ичсең сен аны,
Так эткен чаңкооң каныгат.

Теңирим бул жерди басып өткөн,
Термелтип, таштан бешик жасап койгон.
Наристе суранып келген келин,
Тиленип ташка жашын төккөн.

Мөмөсү жок дарактай

Асмандагы ак булутту,
Кара булут кууп жетти.
Каарданып кагышканда,
Чагылган жарк-журк этти.

Ак булутту көрсөтпөстөн.
Кара булут кууланды,
Өпкөлөнүп толгон жашын,
Нөшөрлөнтүп жерге төктү.

Жаш балага окшоп ал,
Ыйлап кайра басылды.
Жарык маанай күн күлүп,
Жылуу жүзү нур чачты.

Айланага көз жүгүрттүм,
Кериле таза абадан жутуп.
Самайымдан эркелеткенсип,
Салкын жел сылап өттү.

Атам экен бакты аралай,
Шүүдүрүмдө мен бастым.
Алма өрүгү ийилип,
Капа болуп тургандай.

Боорунан чыккан баласындай,
Жаандан мөмөсүн жашырган.
Сен үшүп калбагын деп,
Жалбырагы жабынткан.

Бир да алган мөмөсү жок,
Бир дарак турат суз.

Сабагынан тамган тамчыны,
Көз жашына окшоттум.

Тулку боюм калтырап,
Карегиме жаш толуп.
Мен да сездим өзүмдү,
Мөмөсү жок дарактай.

Туулган жер

Ак калпагын башынан,
Жайы кышы чечпеген.
Кериле асман тиреген,
Зоосу сулуу жеримдин

Токоюнда үн салып,
Түркүн куштар сайраган.
Жердин бетин оролтуп,
Түркүн гүлдөр жайнаган.

Абасы таза суусу тунук,
Арчасы бийик аты улук.
Ак чыныда турса мелтиреп,
Кымызынын наркы улук.

/ч кылдуу комузунда
Күүлөр эркин чертилет,
Уксаң эгер сен аны,
Жан дүйнөңдү эргитет.

Туулган жер баарынан да улук экен,
Топурагы алтындан да кымбат экен.
Томсооруп бөтөн жерде жүргөн кезде,
Сагынып кадырыңды билдим го мен.

Ак калпактуу ала тоолор жол карап,
Алыстагы уул кызын күткөндүр.
Боорундагы булак дагы шылдырап,
Сагынычтын ырын ырдап күткөндүр.

Өзүмө - өзүм

Көп келген Москвага менда келдим
Көп тилеген ырыскыны мен тиледим.
Көңүлдүү көңүлсүз күндөр өтүп,
Токтобогон өмүрүмдү сүрүп келем.

Теңиримдин насип кылган ырыскысын,
Пешене терим менен таап терем.
Капысынан канатым кансыраса,
Өзүмө- өзүм кайрат берип келем.

Турмуштун калагы жок кайыгында,
Тумчугуп үнсүз гана сүзүп келем.
Капаланып кайгыга чөксөм дагы,
Өзүмү- өзүм жээке сүрүп келем.

Ызгардуу бороондо калсам дагы,
Өзүмдү -өзүм гана жылытып келем.
Көзүмдүн жашын мөлт-мөлт аксадагы,
Өзүмдү өзөм гана сооротуп келем.

Онтолоп ооруп калсам кээ күндөрү,
Өзүмө өзүм дарман болуп келем.
Өзөгүм өрттөнүп кыйналсам дагы,
Өзүмү өзүм жөлөк болуп келем.

Өмүр

Күндөр өтүп, айдан айга уланып,
Айлар өтүп, жылдан жылга уланып.
Өмүрүмдүн өткөнүн эч сезбепмин,
Жаш балача жүрөм дале кубанып.

Өмүр деген учкан куштай зымырап,
Шашып кайда баратасың, жыл улап
Шашпай турчу, күтө турчу бир азга,
Кетким келбейт ушул жактан ыраактап.

Күндөр өтүп, айдан айга жетсе да,
Айлар өтүп, жыл узатып кетсе да.
Өмүрүмө жалооруймун суранып,
Карыбаса нечен жылдар өтсө да.

Өмүр колдо буюм эмес турбайбы,
Өтсө көз жаш, жамгырланып муң кайгы.
Өмүр берсин каалар элем баарыңа,
Өмүр кечин аз да болсо сыйлайлы.

Таарынбачы

Таарынбачы тагдыр экен ушундай,
Айрып салды бир перзенттин айынан.
Балким кудай болбойт булар бирге деп,
Бербедиби ата кылып перзент ай.

Билем сен жүрөсүң, мени ойлоп сагынып,
Кээде жектеп, кээде менден таарынып.
Кектенип таарынсаңда сен менден,
Жүрөгүңдүн бир четинде калыңмын.

Берээр кудай бакыт бала сага атап,
Менден дагы жакшы жарды дагы атап.
Ошондо сен таарынбайсың тагдырга,
Бешенеге жазганына кубана.

Синдим Чынарага

Эх, Чынара сагындым сени садага,
Бак- таалайдын нурун төгүп сага да.
Кучак жайып тосоор күндү эстесем,
Элжиретет эңсөө келип мага да.

Мотурайган мойтондогон мончогум,
Дал апамдын мүчөсүнө окшодуң.
Жан биргедей мээрим тартып өзүмө,
Көңүл улап, өмүрүмө өмүр кошосуң.

Ооруганда көңүлүмө дарыдай,
Сени эстесем, сергип калам капырай.
Мынча мага жакын болуп төрөлдүң,
Эстеп алсам кетким келет азыр ай.

Бир жаныма шерик болгон медегим,
Өмүрүмдө азык көңүл керегим.
Сенсиз жалгыз сезе берем өзүмдү,
Сен чоңойсоң менин болуп эрмегим.

Кирип келди Ноорузум

Кел Ноорузум, келгин сен,
Берекеңди бергин сен.
Алас айтып апалар,
Ак бата берсин аталар.

Казан-казан сүмөлөгү кайнасын,
Тилек айтпаган бир жан да калбасын.
Коломтодо оюн курсун жаш балдар,
Таң атыра ырдап, бийлеп жыргашсын.

Бул Нооруз баарыбыз үчүн,
Жаздык тушоо кескен күн.
Жаз айы менен жарышып,
Беркесин төккөн түн.

Тилегин берсин элимдин,
Кунары кетпей жеримдин.
Куттуктап турам өзүңдү,
Кубанычка берилдим.

Акындарым

Акылдашаар акындарым,
Көңүлүмө жакындарым.

Көк асманда кайып учат,
Кыялкетүү акындарым.

Пейили таза акындарым,
Баарын бирдей көздөп барат.
Калемдери эрмек болуп,
Жүрөктөрдүн сырын ачат.

Ой түбүнө батып жетпей,
Ойчул болгон акындарым.
Каректерде сүрөт тартат,
Көргөн замат акындарым.

Кубанчын да, кайгысын да,
Кумарланып ырга оройт.
Айлуу түндө уктабастан,
Эмгектенген акындарым.

Калемдерин курчутушуп,
Арбып барат акындарым.
Кадам шилтеп умтулушат,
Жаш балапан канаттарың.

Кудай берген каны менен,
Эне берген сүтү менен.
Өлбөс-өчпөс болуп жашайт,
Түбөлүктүү акындарым.

Жаачы жамгыр

Көк асман кабак бүркөп,
Кара булут чүмкөнгөн.
Жашыгандай көрүнгөнсүйт,
Ыйламсырап бүркөлгөн.

Мен-да турам букка толуп,
Көзүм жашка айланып.
Бирөө келип сүйлөсө эле,
Жашым акмак тып таамып.

Жаачы жамгыр жаап өтчү,
Мен да, сен да жашың төкчү.
Экөөбүз бир сырдашкандай,
Кусалыкты алып өтчү.

Сөздөрүмдү ал уккандай,
Себелеп жаай баштады.
Карап туруп менин да,
Көзүмдөн жашым тынбады.

Жаачы жамгыр, жаачы жамгыр,
Татаалдашып барат тагдыр.
Көз жашыңа мен чайынам,
Буюурганы мага бардыр.

Эки жашка тилегим

Босогосун алгач ирээт аттаган,
Турмуш жолго ата-энеси таптаган.
Балапандар түгөйлөшүп сапарга,
Кадырлашып урматташып барктаган.

Бир мезгилде, мен да түгөй тапкамын,
Бакыт издеп тоо асканы ашканмын.
Суулар кечип, тилемчилеп суранып,
Таалайымды аздыр-көптүр барктадым.

Каалап келем, мен силерге түбөлүк,
Жашоонордо ой болбосун бүдөмүк.
Теңир колдоп пешеңер ачылсын,
Биз бололу бактылуулук күбөлүк.

Баалай билем багы барга, дагы бар
Куунак өтөп, жашоо турмуш жаныбар.
Эң биринчи суранаарым бак таалай,
Эрте кечпи калган нерсе табылаар.

Табышкыла эки жашым сабырдуу,
Кадамыңа ак жол тилейм арымдуу.
Жакшынакай кош жылдыздай жангыла,
Жаштар жашка үлгү болуп жагымдуу.

Ата-журттан алыстап

Ата- журттан алыстап,
Жүрөт канча улан-кыз
Тирүүлүктүн айынан,
Иштеп жүрөт баарысы.

Таң- эртеден көз ачып,
Жумушка деп шашышат.
Он эки саат тик иштеп,
Чарчап чаалыгып кайтышат.

Келсе жатаар жерине,
Ал жерде да тыным жок.
Кара курсак үчүн деп,
Казан кармап калышат.

Ата -эне уул кызын сагынып,
Айылга деп кайтышат.
Арадан бир ай өтүп өтпөстөн
Кайра эле келип калышат.

Жаш сулуу

Ширин-ширин, сөздөрүнө алданып,
Кумар татып, махабатка түн катып.
Ошол күндөр, ошол түндөр ал үчүн,
Окшогондой бакты менен бир басып.

Көзү кара, ойноктогон жаш сулуу,
Бат арбады, ал сулууну алдады.
Жаш кезинен жаңылышып ал сулуу,
Көзүндө кан, көөнүн арман жандады.
Көзү көлдөп аккан жашын тыйбады,

Буулуккандан күнү-түнү ыйлады.
Өсүп жаткан кардындагы баланы,
"Эмне кылам?"-деп жүрөгү туйлады.

Күндөр өтүп, тогуз айга торолуп,
Көз жарды, да уул төрөдү жаш сулуу.
Тиктебестен, наристенин бетин ал,
Таштап салды, боло албастан бактылуу.

Ким бирөөгө наристенин жыты зар,
Багып алар, боорго катып ошол зар.
Ойлон пенде, өкүнөсүң бирок кеч,
Ошол жытка, болуп калба муңдуу зар.

Ошол жытка, мен да жүрөм зарланып,
Эгер күйөөм болсо жанда жай барып.
Багып алаар элем боорума катып
"Апа", -деген сөзүнөн мен айланып..

Өзгөрүлдүн

Бир кезекте "сүйөмүн ",-деп,сен мени,
Өзүңдүкмүн өкүнтпөймүн дегениң.
Кайда кетти, кайда калды, ал сөздөр,
Билбей калдым, түшүнбөймүн мен эми?

Өзгөрүлүп "сүйөмүн!" десең башканы,
Жашырынып окшоп кеттиң ууруга.
Басып кеттиң арттан изиң карабай,
Калдым го, мен ыйлап сыздап буулуга.

Сен каалаган көчөдөгү сүйгөнүң,
А мен болсо, нике кошкон жарыңмын.

Аны неге түшүнбөйсүң таптакыр,
Сойку аялга азгырылып жаңылдың.

Ошол күндөр эстен кетпейт азыр да,
Эми ойлонуп, ойгондуңбу садага.
Же "сүйгөнүң" таштап кетип сени да,
Эми кайра, кайрылдыҥбы сен мага.

Неге келдиң, мага кайра кайрылып,
Таш боор элең, тандап "тазды" жаш туруп.
Неге келдиң, түшүнбөймүн мен сага,
"Келбеймин" деп кеттиң эле баш буруп.

Ошондо мен сөз сүйлөсөм, укпадың,
Теңсинбедин эле мага бой сунбай.
Эми мен да, өзгөрүлдүм ошондой,
Кечирип кой, болуп калгам чоочундай.

Жаңы жыл

Байкатпастан кирип келди,
Жаңы жылым жаңырып.
Кум шекердей болгон,
Аппак карын жаадырып.

Келсин-келсин жаңы жылым жаңырып,
Жакшы жаңылыктар кошо болсун жаңырып.
Элим үчүн ынтымактын, биримдиктин,
Алып келсин туусун тагынып.

Бөлүнүшпөй тең экиге,
Биримдикте болсун демилге.
Кучак жайып, кол кармашып,

Ийгиликтер болсун элимде.

Ойлор жаңы, тойлор болуп,
Колубузга куш конуп.
Бололучу мекендешим,
Жакшылыкка туш болуп.

Баа бербечи ырыма

Барктабачы баа бербечи ырыма,
Окубачы сындабачы чынында.
Сен үчүн бир барактагы сөз болсо,
Мен үчүн толкуп чыккан ырым да.

Жазбасам ак баракка тизилтип,
Толкуп батпайт жүрөгүмө.
Алыкулдай акын болбосом да,
Жазгым келет түнөгүмө.

Уйку бербейт миң толгонтуп,
Калем кармап жазбасам.
Сезимимден туйлап чыгат,
Тоо сусундай агылган.

Бактым да, байлыгым да ырларым,
Жашоомдо эрмек болгон сырларым.
Жан эргитип көңүлүмдү көтөрөөр,
Жан дүйнөм менин-ырларым.

Баа берсең да, Байдылдадай жазууга,
Чамам жетпей, асыл сөздү казууга.
Кантем анан, залкарларды урматтай,
Кайнар сөздөр, илешпеди азууга.

Учкүм келет

Апа мен сага карай учкүм келет,
Кучагына бөлөнүп жаткым келет.
Ичим толгон муң дартымды,
Бир өзүнө даттанып айткым келет.

Жарык жашоо сизсиз мага караңгы,
Кетип калдың карабастан балаңды.
Неге тагдыр таш боор экен мынчалык,
Ыйлайм апа, сыздайм апа кыйналып.

Апа жүрөгүм толгон муң кайгы,
Айталбайм аны бир дагы.
Айтайын десем жакыным көп, досум көп,
Бирок апа, айталбайм даттанып.

Жакыным бир күн күлүп кетер,
Досум балким душманым болуп кетеер.
Ар жагын, ойлойм апа, ойлоймун
Жүрөгүмдөн көз жашымды толгоймун.

Ызаланып жүрөгүм ооруп кетет,
Көз жашым түгөнгөнсүп тамбай кетет.
Же, чарчадымбы бул жашоодон таалыгып,
Кетким келет өзүнө гана агылып.

Сапар тарттым

Сагынып мекениме сапар тарттым,
Чак-чак деп, мен поезде бара жаттым.
Сагынганданбы, шашканданбы билбеймин,

Жебелери жаай жылат, колдо сааттын.

Россиянын айланасы жап- жашыл,
Жол жээгинде, ак- кайыңдар жайнаган.
Аман бар дегенсиди, жалбырагын булгалап,
Артта калат термелишип, кайыңдар.

Бир күн өтүп, супаа таң атканда,
Казагымдын далаасында баратам.
Караан көрбөй чөлдү кезип,
Ыр саптарын жаратам.

Анда санда төөлөр жүрөт тикен жеп,
/йлөрүнөн жол жээгинде, мүрзө көп
Төө жүнүнөн токулган алгын деп,
Казак аялдар,вагондордо көп жүрөт.

Кыргызстан мекениме жакындап ,
Ала -Тоомдун, чокулары жаркылдап.
Кучак жайып, мени гана күткөндөй,
Тез жетүүгө шашып турам толкундап.

Бир пендебиз

Бул жашоого кол шилтебе, кетем дебе,
Өзү эле келет бир күн, ажал деген.
Өкүнбө өткөн ишке кайгырбачы,
Өкүнбөгөн бул дүйнөдө болбойт дебе.

Өкүнбөгөн, өксүбөгөн жан бар бекен,
Телегейим тегиз деген, хан бар бекен.
Хандын деле, тузу кемийт деген сөз бар,
Баарыбыз учаар жандуу, бир пендебиз.

Өкүнбөстөн кубанган, болоор бир күн,
Өксүбөчү көз жашыңды, аарчы курбум.
Жашоо тагдыр, экен да жарыктыкта
Тараза да бирдей турбайт, бир калыпта.

Пендебиз да, биз сыйлоо үчүн келгенбиз,
Сый урматка, кумар толгон жерденбиз.
Сыйга сый деп, сыр аякка бал куйган,
Ыйык туткан, ырыскылуу элденбиз.

Сүйүү үчүн

Сүйдүм дебе, сүйөм дебе сен мага,
Ишенбеймин андай сөзгө албыга.
Уккум келбейт, сүйгүм келбейт бир жанды,
Билбейм неге болуп калдым башкача.

Миң кайталап, миңмертебе айтсаң да,
Алоолонгон сүйүү оту, жок менде.
Толкундатып, жүрөгүмдү чок баскан,
Сүйө турган, сезим өчүп жок менде.
Кайра мага, карабачы термелип,

Таттуу сөздөн бал татпаймын, ишенип.
Ишенбейсиң, сага жалган, мага чын,
Сүйүү үчүн, болуп калдым боору таш.

Сүйүү мени, канатымды сындырып,
Сүйүү мени канды соруп, тындырып
Сүйүү мага, өмүрүмө кул болуп,
Сүйүү мен деп, жазат окшойт ыр кылып.

Калемим менин

Мени менен, ойлорумду талыкпай,
Ак кагазга ойнотосуң балыктай.
Ал жазганың, электенип бүткөндө,
Ак эмгегиң түйшүктөлүп чаалыкпай.

Сен экөөбүз, түн карангы болсо да,
Жол табабыз, ичте сырды аралап.
Ачыла элек канча издер тагдырда,
Өйүп жатат, жүрөгүмдү жаралап.

Мен кураган саптарды ак кагазга,
Сага деген көңүл абдан таза да.
Сени ээрчип сыйкырыңа багынып,
Бир жашасам сени менен маза да.

Көөдөндө жатат көп ырлар,
Көкүрүктү тепкилеп, ай эзгилеп
Калемим менин сыйкырдуу,
Көйгөйдүн сырын чечтирет.

Мончок сымал тизмектеген саптарың,
Ыргыштатып, сур гүлүктөй таптадың.
Сен эөөбүз убакытты кетирбей,

Даңазала, талыкпагын жатпагын.

Ичте сырды сага гана айтайын,
Тил учуктан, конок болуп кайтайын.
Жазып калгын барагына өмүрдүн,
Мени түшүн, жаным сени барктаймын.

Ак сүйүүнү урматта

Ак баракты толтуруп ,
Бір жаздыңыз, мен үчүн
Ак сүйүүмдү, арнайм деп
Чын жаздыңыз, мен үчүн

Айтылган ырда сүйүүңүз,
Ак экенин сездим мен.
Мага болгон сүйүүңүздү
Айтыңыз сиз ыр менен.

Баалаймын сиздин сүйүүңүздү,
Баа жеткис эсеп менен.
Сыйлаймын сиздин сүйүүңүздү,
Жөн гана жылуу сезим менен.

Ашыктык ырды окуп мен,
Көңүлүмө түйөйүн.
Кездешкенде сый менен,
Агам деп сыйлап жүрөйүн.

Бул бир келген жашоодо,
Көңүлдөр бекер чөкпөсүн.
Жүрөктөрдүн түбүнөн
Жылуу сезим өчпөсүн.

Төрт мезгил

Мезгилдер таразадай тегиздиги,
Окшошуп жылдар жылга эгиздиги.
Жаз, Жайым, Күз менен Кыш,
Табигат миң кайталап белимчиби?

Март айы, бүт денеме кан жүгүрүп,
Жанданам, бүчүрлөрдөй көзүм ачып.
Сур булут, көктү карай бүт сүрүлүп,
Таркашат жаздын жылуу нурун чачып.

Апрель көктөмдөрдүн гүлүн терип,
Сүйүүнүн символундай, денем эрип.
Жаз жытын гүл бурактан, сурап алып
/мүттүү, сүйүү издейм канат керип.

Май менен жуурулушуп сезимдерим,
Махабат кучагында эзилгемин.
Коштошуу жаз мен үчүн, оор келип
Бул жазда ак сүйүүгө кезикпедим.

Жай келди саратаным тунжураган,
Аптапта дыйкан абам суу сураган.
Эгинин кетмен менен кере багып,
Күнгөйлөр тапка келип бүт куураган.

Эгиз ай сегиз айга, турат татып,
Жер бетин, эгин бышып турат басып.
Ийилип жердин бели, түшүм толуп
Дыйкандын көөнү ачык, ашып ташып.

Конур күз, оор басырык тосуп алып,
Саргайган айдың талаа, оро казып.
Кыш камын көрүү үчүн, билек түрөт,
Дыйкандар белдик байлап, жүрөт шашып.

Кызыл дан, кырманьында добо болуп,
Бактеги, көгүчкөнү топ-топ конуп.
Батасын берип турду адамзатка,
Дыйкандын үй-бүлөөсүн, кутка жооруп.

Саргайган жалбырактар талыгандай,
Бүрүшөт айла кетип, карыгандай.
Бийлешип учуп жүрөт айланада,
Күтүшүп аппак карды, сагынгандай.

Башпагып кыш ызгаары, астанадан,
Мен күттүм, Москвада баш кааладан.
Ызгаардуу суугуна чыдай албай,
Төрт мезгилде, куш болуп мен баратам.

Назик сүйүү

Назиктиги ак сүйүүнүн өзүндө,
Наристедей ыйлаак келип көзүндө.
Ак жамгырдай нөшөрлөгөн жаштары,
Ант бергендей, чындыгы бар сөзүндө.
Суудай тунук тазалыгын сүйөлүк,
Ак сүйүүнү бар көңүлгө түйөлүк.

Барктабасаң, каргыш урган немедей,
Жүрөк ооруйт, кансырайт ко түбөлүк.

Адашкандар арман кылып өтүшөөр,
Келсе экен деп, ак сүйүүнү күтүшөөр.
Байкабастан баалай албай калсаңар,
Кыш чилдедей, жилик какшап үшүтөөр.

Жандай сезим ажырагыс өзүңдөн,
Сыйкыры бар, элес кетпей көзүңдөн.
Мыйыгынан күлүп туруп, жок кылат
Жаңылбагын, жарылбагын сөзүңдөн.

Жүз чайынсак өңү өчүп кетпеген,
Байлык, бийлик даражасы жетпеген.
Кандай сүрдүү касиеттүү неме элң,
Унуткарбай, эстегеним эстеген.

Аярланам жан дүйнөмдү аяймын,
Кайраттансам жазгырылган жандаймын.
Баарын жеңдим, бирок сени жеңе албай,
Назик сүйүү кулу болдум, танбаймын.

Нур гезитине

Артынып жаштар келди Москвага,
Ар жерде иштеп жүрөт көр оокатка.
Ажарлуу Москвага суктанса да,
Ала-Тоо көздөн кетпейт сагынса да.

Көйгөйүн көкүрөккө батыра албай,
Ак баракка тизилтип жазганы бар.
Көмүскөдөгү сырларын ката албай,

Калемин эрмек кылып жүргөнү бар.

Мен дагы ошолордун катарында,
Ыр жазып, эрмек кылам бош убакта.
Жарыктык ушул жерде насип этип,
Жазылды "Нур" гезитине алгач гана.

Баарыбыз үчүн , жүзүнөн нурун чачты,
Ырыбызга ак жол тилеп, эшик ачты.
Өчпөсүн "Нур" гезити даңктуу болуп,
Жаштарды өркүндөтсүн кубат болуп.

Жетектеп келет аны Багыт агай,
Жергиликтүү кыргыздын алды болуп.
Москва кайрыктарын алга сүрөп,
Адашкан агай бизге үлгү болуп.

Мына эми биздин ырларыбыз,
Китептин да барагынан орун алды.
Окурмандар үчүн биздин сырларыбыз,
Акын деген, сыймыгыбыз болуп калды.

Алтын күз

Элим эңсеп, коңур күздү күтүшүп,
Жерде жайнайт, дарбыз коон үзүшүп.
Алармандар арзан дешип күзүндө,
Далдалчылар турат көзүн сүзүшүп.

Той башталды, алтын күздүн төрүндө,
Дасторконго түркүн жемиш жүнүндө.
Дыйкан абам камдап берип баарысын,
Бата тилейт, ыйык туткан өмүргө.

Күздөй болсо, адамдардын пейили,
Түшүмүндөй ою болмок кеңири.
Кызыл данга толуп калмак көөдөнү,
Энелердей сыйлап жүрмөк жеримди.

Алтын күздөй, мезгил барбы,дан барбы?
Алтын күздөй, берекелүү, жан барбы?
Алтын күзгө, чыдап бели кайышпас,
Кубаттайлы, дыйкандардай жандарды.

Кызгалдак

Кең жайылган көктөмдө,
Кереметтүү кулпурат.
Кылыктанган кызга окшоп,
Кызгалдак ары-бери ыргалат.

Май айынын кегендигин билдирип,
Мончоктой болуп тизилип.
Шамал коштосо музыкадай,
Кызгалдак бийлейт ийилип.

Көңүлүндү өзүнө бөлдүрөт,
Көп сырын ачып төгүлөт.
Жигитке махаббат тартуулап,
Кызгалдак жетилген кыздай көрүнөт.
Кыз сүйүүсүн тартуулап,
Назиктигин кызганат.
Кызыл көйнөгүн желбиретип,
Жазгы сүйүүсүн жар салат.

Тагдыр

Тагдыр, тагдыр башка эмне салбадың,
Жаштайымдан, көкүлүмдөн кармадың.
Азаптарга салып менин апамды,
Мени кошо жалдыратып жалдадың.

Тагдыр менин үмүтүмдү алдадың,
Таштак жолго мүдүрүлтүп салганың.
Туягымдан жүрөк каным чачырап,
Тушагандай багым ачпай кармадың.

Сага деген өчөштүгүм жок эле,
Сага эркелеп, жаш жүрөгүм шок эле.
Сени "шашпа" деген сөзүң бар беле?
Сенден кордук көрүп келем дагы эле.

Тагдыр менден эмне аядың наристе,
Жарым менен жашамакмын жемиште.
Капа болсоң, жанашайын мен сага,
Кабыл алчы, унутпачы мени эсте.

Мейли тагдыр, макул болом баарыңа,
Бир ууч эт бер, "апа" деген жаныма.
Кечиремин мына ошондо баарысын,
Арман калбайт, бүт денемде, канымда.

Тоскол ата

Ыйык булак, арашандай буркурап,
Жээгинде өскөн дарак кулпурат.
Сыйынууга келгендердин тилегин,
Кучак жайып, ак ниетинде кол сунат.

Сура тилек, мен берейин дегендей,

Каардуу, турат сүрү башка берээндөй.
Жан дилинен сыйнышып келгендер,
Сыр көрүнөт жалтак карап элеңдөй.

Бар тилегин сурамчылап келгендер,
Ууга барчу сыйынышып мергендер.
Бакыт тилеп, бала тилеп, жан тилеп,
Булак, сырдуу ак тилегин берем дээр.

Ажайып кооз, арнагандай белегин,
Берген экен, Аллах Тааллам керегин.
Жаңгак, бадам, алмуруту төгүлүп,
Сары айбаны, тоо алмадай көрүнүп.

Ырым -жырым очогусуң, Тосколум,
Сен бересиң, ырыскыны элиме.
Бир өзүңдө далай бардым тиленип,
Касиети кетпесинчи, жеримдин.

МАЗМУНУ

Алгы сөз.....	3
Жан дүйнөм.....	4
Алтыным апа.....	8
Атакем.....	9
Жаз келди.....	10
Май айы.....	10
Эй, Россия.....	11
Апакемди эңсеймин.....	12
Аккан суу.....	13
Жашоо.....	13
Аяшым Бакытка досум Жазгүлгө.....	14
Классташтар.....	16
Серээ жайлоосундагы Көлкупан Ата.....	17
Мөмөсү жок дарактай.....	18
Туулган жер.....	19
Өзүмө- өзүм.....	20
Өмүр.....	21
Таарынбачы.....	22
Синдим Чынарага.....	22
Кирип келди Ноорузум.....	23
Акындарым.....	24
Жаачы жамгыр.....	25
Эки жашка тилегим.....	26
Ата-журттан алыстап.....	27
Жаш сулуу.....	27
Өзгөрүлдүң.....	28
Жаңы жыл.....	29
Баа бербечи ырыма.....	30
Учкум келет.....	31
Сапар тарттым.....	32
Бир пендебиз.....	33
Калемим менин.....	34
Ак сүйүүнү урматта.....	35
Төрт мезгил.....	36
Назик сүйүү.....	37
Нур гезитине.....	38
Алтын күз.....	39
Кызгалдак.....	40
Тагдыр.....	41
Тоскол ата.....	42

Сүйүмкан Мамадалиева
Адабий- көркөм басылма
«Жан дүйнөм»

Редактору: Адашкан Пирматов
Техредактору: Акылбек Тойчубаев
Корректору: Ыкыбал уулу Элдияр

Терүүгө берилди 20.09.2012. Басууга 09. 10. 2012 ж.
Кагаздын форматы 84x60. 2,75 б.т. Буйрутма №59. Нускасы 200.
Ош шаары, Курманжан-Датка көчөсү 236.
